

De Vic al Sàhara i, properament a Mali. Aquests són els tres llocs on l'oftalmòleg osonenc Josep Maria Rafart exerceix la seva professió. A Vic, per-

què hi té la consulta, però a l'Àfrica hi va com a voluntari amb els projectes de cooperació de la Fundació Ulls del Món. Rafart es va llicenciar el 1979 a

Barcelona i el 1985 es va especialitzar en oftalmologia a l'Hospital General de Galícia, on va tenir el premi a la millor tesi doctoral de l'especialitat.

“Moltes causes de ceguesa al Tercer Món, aquí estan superades”

Entrevista a Josep M. Rafart, oftalmòleg de Vic i supervisor mèdic del projecte Ulls del Món al Sàhara

Vic

Xavier Ginesta

L'oftalmòleg Josep M. Rafart Arumí (Vic, 1955) és el supervisor mèdic del projecte que la Fundació Ulls del Món té als camps de refugiats sahrauís a Tindouf (Argèlia). A principis de 2010 participarà en una nova expedició medicoquirúrgica de la fundació a Mali.

45 milions de persones al món són cegues i 269 milions tenen visió reduïda. En som conscients a Occident?

Probablement no. A més, la major part de causes de ceguesa al Tercer Món són causes que aquí no són, com les cataractes.

La normalitat amb què a Occident es tracten la majoria de problemes de visió fa que la gent sigui menys conscient de les necessitats reals a la resta del món?

També amb la resta d'especialitats sanitàries. Encara que ens queixem, aquí el sistema funciona bé i, sigui amb llista d'espera o no, molts problemes s'acaben solucionant. Al Tercer Món, això no passa.

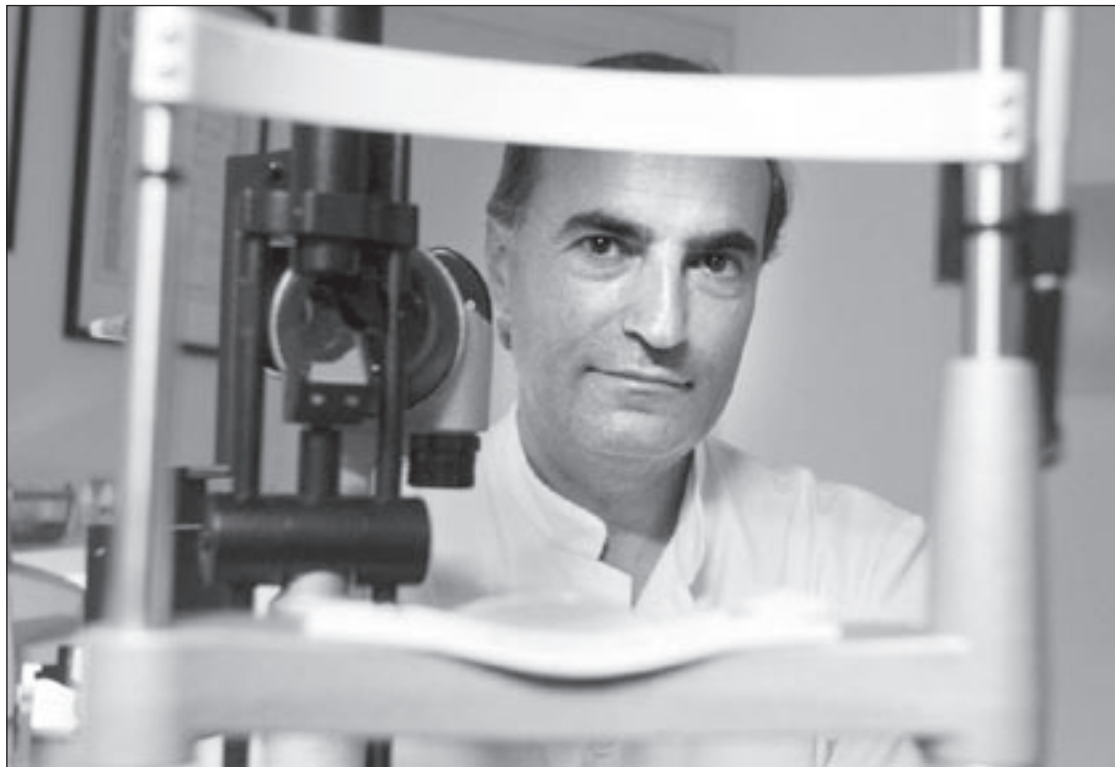
Comenta que la cirurgia de cataractes és una de les intervencions més habituals en les seves expedicions amb la fundació Ulls del Món.

La cirurgia de cataractes és molt fàcil, ja que el pacient no necessita un tractament posterior. Quan l'operes, el pots visitar l'endemà i amb unes gotes ho acabes de solucionar. Altres patologies, com el glaucoma, necessiten més tractament, amb gotes que s'han d'aplicar de forma continuada, i això ja fa que sigui tot més complicat de tractar a les expedicions.

En quants països creu que tenir unes ulleres és un bé de luxe?

Quasi a tot Àfrica, al Sud-est asiàtic i a Amèrica del Sud, si surts de les capitals. Allà, un miop de vuit o nou diòptries, funcionalment està cec. Aquí, seria tan simple com posar-li unes ulleres.

La majoria dels països subdesenvolupats o en vies de desenvolupament centren els seus esforços

Rafart té el seu despatx professional al carrer Bisbe Morgades de Vic

en l'atenció primària i, en molts, no hi ha servei d'oftalmologia. L'oftalmologia és encara un servei de luxe per a molts d'ells. Per què?

A Moçambic en concret, el problema és que el percentatge de sida és del 40% i, per tant, l'oftalmologia és un servei de luxe. És un problema de quantitat, ja que allà se'ls està morint la gent. Els pocs recursos que tenen els destinen a serveis més vitals i, el fet de veure-hi o no, sembla una cosa secundària.

La Fundació Ulls del Món té concentrats els seus programes al Sàhara, Mali, Moçambic i Bolívia. Per què?

S'han anat triant en funció de països que siguin dels més pobres del món, però que tingui un mínim d'infraestructura i que permeti que el nostre treball continuï. Nosaltres només fem expedicions medicoquirúrgiques 15 dies cada trimestre i, per tant, la resta de temps hi ha d'haver algú que pugui fer un seguiment. A més, portem molt material que es queda.

Però, només fan expedicions medicoquirúrgiques?

A part de les expedicions on operem, també fem altres expedicions com les formatives, per exemple, per als 14 òptics que tenim al Sàhara. També fem formació pseu-

Rafart atenent un pacient en una consulta al Sàhara

domèdica perquè els locals puguin fer primeres cures, primers diagnòstics...

Com desenvolupen aquesta formació?

Depèn una mica de cada lloc. Al Sàhara, on no hi ha gaire res, fem formació d'òptics i de primeres cures. En concret, al Sàhara s'ha fet formació becant un metge sahrauí per portar-lo a estudiar a Barcelona, el Dr. Jalil Jatri, i ara va dues temporades l'any (tres o quatre mesos) als camps de refugiats. A Moçambic, on ja hi ha hospitals, la formació es fa enviant especialistes al país per fer formació, com per exemple, de cirurgia plàstica.

L'objectiu és anar fent formació perquè no haguem de fer tantes expedicions i els recursos es puguin destinar a nous projectes. A finals d'any hi haurà la primera expedició medicoquirúrgica a Mali; jo hi aniré amb la segona. Fins ara només hi havíem fet expedicions de prospecció.

Al Sàhara hi havia el problema que no hi havia cap oftalmòleg fins al 2008; a Bolívia, que la majoria són privats i no estan dispersos pel territori.

La majoria de països d'Amèrica del Sud no tenen un equivalent de la Seguretat Social i, per tant, com que tota l'assistència mèdica és

privada i la pública té tants pocs recursos, els metges es concentren on pot haver-hi mercat. El primer problema que ens vam trobar quan vam anar a Bolívia van ser els enfrontaments amb els oftalmòlegs locals, que es pensaven que els hi veníem a prendre la feina.

La República Àrab Sahrauí Democràtica (RASD) només ha estat reconeguda per alguns estats. Els provoca problemes amb els seus programes al Sàhara?

No, nosaltres fem el mateix que en altres llocs, però si ells no poden ser un país normal fa que ja faci 35 anys que depenen només de l'ajuda internacional. Llavors, això és complicat perquè crea una manera diferent d'enfrontar-se al món, la gent creix entenenent que el futur només està en rebre ajudes. I, els que poden marxar, llavors ja no tornen. És una mica el que passa quan pagues beques, que no volen tornar al país d'origen i, per tant, has de pactar que, durant un temps, han de retornar el servei a la població on van destinats realment els recursos.

El rei del Marroc, Mohammad VI va anunciar, fa poc, que s'ha de fer una reflexió per fer “de les nostres províncies del sud [Sàhara] un autèntic model de regionalització avançada”. És optimista de cara a la solució del conflicte sahrauí?

Jo diria que està molt enquistat. Al Marroc no li interessa solucionar-ho i els sahrauís de moment no volen acceptar res més que no prevegi tot el seu territori i la població cada vegada està més envellida.

Si dels quatre projectes d'Ulls del Món n'hagués de triar un per la gravetat de la situació del país, quin escolliria?

Al Sàhara no tenen res més que la nostra ajuda. No hi ha cap infraestructura mínima bàsica. Als altres països ja tenen un primer pas fet. A Moçambic, però, també hi ha una situació força complicada. Són 14 milions d'habitants al país i només tenen vuit oculistes a la capital. És difícil triar-ne un.